

Besöksrapport

Livregementets husarer, K 3 28/10–25

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som vi fick vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Pliktrådets besökare:

Jonathan Gahns Nordahl

Joel Rehn

Allmänt

Livregementets husarer K 3 är beläget i Karlsborg och utbildar strax under 300 värnpliktiga under två olika skvadroner. Förbandet har under flera år utbildat jägarsoldater mot 31. jägarbataljon, nytt för denna värnpliktskull är att en skvadron utbildar värnpliktiga mot 32. Underrättelsebataljon. Unikt för K 3 är infrastrukturen då förbandet huserar i Karlsborgs fästning. Fästningen är ett kulturarv vilket innebär stora svårigheter i att rusta upp och bygga ut infrastruktur.

Sammanfattning

Förbandet har området att arbeta framåt i vad gäller förhållningssätt till värnpliktiga utifrån de lagrum som rör värnpliktiga under grundutbildning, bland annat inskränkande på fritid och ledighet. Trots det trivs de värnpliktiga generellt sett bra och är nöjda med den utbildning de får. Förbandets infrastruktur behöver rustas upp men då området är ett kulturarv finns det lite som får göras. Detta tas i uttryck när värnpliktsvolymerna ökar och fler individer ska vistas i samma exempelvis vårdlokaler med dålig ventilation som tidigare. Förbandet gör sitt bästa för att hitta lösningar kring detta för att utbildningen ska fungera så bra som möjligt. Ett av förbandets största problem är bristen av kängor som är anpassade för den tjänst förbandet bedriver. På grund av materielbrist på förbandet kan inte de värnpliktiga få ut ändamålsenliga kängor vilket märks i form av många fotproblem bland värnpliktiga.

Förbättringspunkter

- Upphör med otillåtna frihetsinskränkningar.
- Se över schemadelgivning och tydliggör när tjänsten är slut.

Positiva exempel

- God jargong bland värnpliktiga.
- Kvalitativ utbildning.

Innehåll

Förbättringspunkter	2
Positiva exempel.....	2
Arbetsmiljö och säkerhet	3
Materiel och personlig utrustning.....	3
Boendemiljö och vistelseutrymmen.....	4
Försvårshälsan.....	4
Fysisk belastning.....	4
Attityder och jargong.....	5
Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter	5
Meningsfull utbildning.....	5
Information och mönstring	6
Medinflytande	6
Fritid	6
Resor.....	7
Soldathem	7

Arbetsmiljö och säkerhet

Avvikelseberapportering är en vital del för Försvårsmakten centralt att statistikföra problem kring, och utveckla materiel. Hos de värnpliktiga brister kunskapen kring hur detta görs, endast skyddsassistenterna har fått höra om avvikelseberapportering under deras utbildning och även där inte så ingående som de hade behövt för att känna sig bekväma. Positivt är att det finns utskrivna avvikelsemallar tillgängliga för de värnpliktiga för att lämna vidare till befäl. Pliktrådet trycker på att en förutsättning för ett fungerande och gott systematiskt arbetsmiljöarbete är att enskild individ har kunskapen att avvikelseberapportera då de värnpliktiga nyttjar mycket materiel och endast själva ser vissa brister.

Materiel och personlig utrustning

Både värnpliktiga och officerare lyfter stora problem och klagomål kring kängor. Förbandets värnpliktiga är några av de som går absolut mest och med tyngst packning av alla grundutbildningar. Trots detta tilldelas förbandet endast Känga 90B – den standardkänga som delas ut på bredd till värnpliktiga. Denna modell är smal kring ”tåboxen” och ger relativt svagt stöd kring vristen vilket leder till att en stor del av de värnpliktiga upplever stora fotproblem, från tryckskador till stora besvär med skavsår och mycket marschfrakturer. Vidare går kängorna lätt sönder och släpper i fäste eller spricker kring sulan. På många förband finns stabilare kängor som alternativ att dela ut till värnpliktiga efter intyg från Försvårshälsan och till exempelvis spaningsenheter delas ”Känga 08” ut som standard enligt utrustningskort. K 3 har dock stor brist på Känga 08 eller motsvarande alternativ då den inte står med på utrustningskortet till de värnpliktiga och de kängor förbandet har behöver i

många fall omfördelas till andra förband. Pliktrådet uppmanar Försvarsmakten centralt att se över fördelningen och framför allt prioriteringen av tilldelningen av kängor så att de som behöver stabilare kängor i störst utsträckning har dessa. Försvarsmakten bör även se över utrustningskorterna och uppdatera dessa så att förband där tjänsten på bredd kräver att gå långt med tung packning får dessa tilldelade som standard för att förebygga och minimera risken för marschfrakturer och andra fotproblem. Det är Försvarsmaktens myndighetsansvar att värnpliktiga tilldelas materiel som är anpassad för tjänsten och inte skadar sig under utbildningen. Framför allt ska de inte få bestående men efter en utbildning de pliktats in till. Detta måste ses över och få en ändring snarast möjliga.

Boendemiljö och vistelseutrymmen

De värnpliktiga är i stort nöjda med sin boendemiljö men lyfter begränsning kopplat till torkrum för att torka materiel. Rummen är inte dimensionerade för att torka den mängd materiel som krävs efter övning där majoriteten av materiel är blöt. Förbandet är medvetna om detta och Pliktrådet förstår problematiken kring att förbandet är beläget i ett kulturarv som begränsar möjligheterna att bygga ut även på området. De värnpliktiga förklarar att för att torka den mängd materiel de har på den ytan de förfogar över innebär att det kan ta mer än en natt. Trots att materiel i torkrum fortfarande är blöt under morgonen får de ej godkänt av befäl på morgonvisitation om det hänger materiel i torkrummen. Detta innebär att de värnpliktiga måste hänga in blöt materiel i sina skåp för att stöda torkrum under visitation, för att därefter hänga tillbaka materielen så att den kan fortsätta torka. Pliktrådet uppmanar förbandet att vara pragmatiska och ha överseende med att blöt materiel får hänga kvar i torkrum under visitation, det syftar inget till utbildningen att springa fram och tillbaka med blöt materiel och inte låta den torka så effektivt som möjligt.

Försvarshälsan

De värnpliktiga lyfter att vissa befäl har en negativ inställning till att uppsöka sjukvård. Framför allt i fält upplevs detta vara ett kulturproblem hos vissa befäl där det snarare ses som att "mygla" än att de är skadade eller sjuka. Ingen av de värnpliktiga har upplevt att befäl direkt nekat sjukvård. Pliktrådet trycker på att det är endast medicinskt utbildad personal som får göra bedömningar om värnpliktigas hälsa vare sig fysisk, eller psykisk. Problematiken och inställningen till sjukvård måste förändras. Försvarshälsan är ett verktyg som även själva önskar arbeta preventivt snarare än hantera större problem som gått längre än de behöver. Sjukvård bör ses positivt som ett förebyggande verktyg för att värnpliktiga som söker vård ska få hjälp tidigt och inte missa någon utbildning.

Försvarshälsan upplever att de är väl bemannade och har bra samarbete med både värnpliktskonsulenter och befäl. Pliktrådet upplever att Försvarshälsan är välfungerande och väldigt måna om de värnpliktiga. Detta år lägger de mer fokus på att besöka värnpliktiga ute i fält men har begränsning i att de inte har egna fordon att förfoga över - en dialog de för med förbandet. Pliktrådet ser positivt på att Försvarshälsan ska ha egna fordon för att på bästa sätt kunna arbeta förebyggande och så effektivt som möjligt.

Fysisk belastning

Förbandet bedriver en fysiskt tung tjänst och följer en fysisk belastningstrappa för att stärka upp och förebygga skador kopplat till tjänsten. Försvarshälsan och befäl lyfter samma problem som

värnpliktiga kring kängor. Den största anledningen att värnpliktiga uppsöker Försvarshälsan är fotproblem som i stor utsträckning går att koppla till undermåliga kängor för den tjänst de bedriver. Befäl ser samma problematik och anser att det är oacceptabelt att ett förband vars huvuduppgift är att gå långt och med tung packning under lång tid inte tilldelas bättre utrustning anpassad för detta, något Pliktrådet helt står bakom och återigen uppmanar Försvarsmakten centralt att se över snarast.

Attityder och jargong

Värnpliktiga emellan upplevs en god jargong och bra sammanhållning, Försvarsmaktens värdegrund har utbildats i och efterlevs.

Överlag upplever de värnpliktiga en bra jargong även från befäl, men uttrycker att det finns vissa befäl och på vissa plutoner är en tråkig inställning till värnpliktiga.

Pliktrådet uppmanar förbandet att de värnpliktiga är den uteslutande enda källan till fortsatt rekrytering och att värnpliktiga bör behandlas som framtida kollegor, inte minst för att bibehålla och stärka folkförankringen för en lagstadgad värnplikt.

Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter

Alla värnpliktiga har fått en grundläggande genomgång om de juridiska rättigheter och skyldigheter de har under grundutbildningen. Denna utbildning gavs tidigt under utbildningen och de värnpliktiga önskar repetitionsutbildning i området för att fräscha upp kunskaper och förtydliga vad som gäller.

Pliktrådet uppmanar förbandet att repetitionsutbilda samtliga värnpliktiga i de lagrum som gäller under grundutbildningen för att säkerställa att de värnpliktiga är medvetna om vad som gäller. Detta skulle stärka förtroendet för både förbandet och Försvarsmakten genom att visa på en transparens från förbandet hur de bedriver och planerar sin utbildning utifrån gällande lagrum.

Meningsfull utbildning

I stort så är de värnpliktiga väldigt nöjda med sin utbildning och upplever den givande och kvalitativ. Dock lyfter värnpliktiga exempel att de vid flera tillfällen fått uppgifter efter middagen, exempelvis packa stridspackning, som gått snabbt att lösa men trots det fått sitta av flera timmar i väntan på uppställning vid klockan 21. Det finns inget syfte med detta och Pliktrådet ser det som inskränkningar på vad som borde vara fritid. En pluton fick under tre kvällar i rad packa sin ryggsäck med visitation för att dagen efter packa om innan de slutligen skulle ut i fält. De värnpliktiga upplevde detta som onödig tidsutfyllnad snarare än meningsfull utbildning då alla har packat ryggsäcken många gånger.

Om befäl har arbetstid under kväll bör meningsfull utbildning planeras in. Befälsledd tid bör nyttjas som möjligheter att utveckla färdigheter och kunskap, inte att sitta av tid och inskränka på frihet och möjlighet till fri återhämtning. Om befäl behöver nyttja kvällstid till annat arbete än att utbilda ska inte värnpliktiga lida av att fler meningsfulla uppgifter inte kan tilldelas och istället vara lediga.

Information och mönstring

Värnpliktiga uttrycker förvirring kring gruppchefsuttaga som inte blir gruppchefer väl på plats. Jägarsoldaterna skrivs alla in med samma krav under mönstringen medan den nystartade skvadronen har en större bredd bland befattningar och mer varierande inskrivningskrav. Detta märks vid samtal med de värnpliktiga där informationen de fått under mönstringen varierat i större grad. De flesta har fått information de upplever inte stämmer överens med den befattning de fått väl på plats och upplever bristande info om vad de olika befattningarna innebär även från förbandet.

Pliktrådet uppmanar förbandet att framöver informera soldaterna om vad olika befattningar innebär i praktiken, särskilt inför befattningsutbildningar för att ge dem en djupare förståelse för sitt syfte och funktion i krigsorganisationen.

Medinflytande

Det grundläggande medinflytandet och strukturen fungerar över lag bra. Plutonens timme, skvadrons- och förbandsnämnder genomförs enligt de styrningar som finns. De värnpliktiga lyfter dock att plutonens timme ibland upplevs prioriteras ned i vissa fall när de ej fått tillräckligt med tid från befäl för att hinna diskutera igenom verksamheten och framföra sina reflektioner till plutonchefen.

Pliktrådet trycker på att plutonens timme måste planeras in i verksamheten och med den tid de värnpliktiga har rätt till för att forumet ska ges förutsättningar att fungera som det ska. Plutonens timme är ett verktyg för plutonchefen att få vetskap om och kunna åtgärda problem direkt.

Utbildningen för de förtroendevalda upplevs ha varit givande, framför allt skyddsassistenterna lyfter sin utbildning, som var en heldag, som informativ och gav dem bättre förståelse för sitt uppdrag. Då förbandet endast har en kvinnlig värnpliktig denna kull finns inte Nätverk värnpliktiga kvinnor som ett utbrett forum. NVK-representanten lyfter att individen inte upplevt några problem i bemötande och känner sig lyssnad på under skvadrons- och förbandsnämnder. Pliktrådet ser positivt på att de få kvinnor som genomför grundutbildningen tas på allvar under möten och uppmanar förbandet att fortsatt stärka denna kultur kring kvinnliga värnpliktiga. Förtroendepersonernas utbildning har gett dem förståelse för vad deras uppdrag innebär men upplever att förståelsen kring deras uppdrag brister bland övriga kamrater. De förtroendevalda önskar att grundläggande utbildning i medinflytande gav samtliga värnpliktiga en djupare förståelse för vad respektive förtroenderoll innebär. Pliktrådet uppmanar de förtroendevalda att ta tid under plutonens timme och informera kamraterna om vad deras uppdrag innebär, men Pliktrådet trycker även på att de förtroendevalda är en viktig funktion för att utveckla verksamheten och en vital del i pliktlagens legitimitet. Om endast de förtroendevalda förstår vad deras roller innebär faller systemet och medinflytandet kan inte fungera som det ska.

Fritid

De värnpliktiga får sällan "höger, vänster om" (HVO) och upplever mycket otydlighet både kring när tjänsten är slut för dagen och när de får lämna kasernområdet. Denna otydlighet leder till sämre återhämtning och ovissheten på kasern gynnar inte utbildningsförhållanden.

Ledighet och fritid regleras enligt förordningen (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspiktiga och uppmanar förbandet till tydlighet kring tjänstens slut och upphöra med att tilldela uppgifter eller sena visitationer som tidsutfyllnad.

Schemadelgivningen brister gällande dags- och veckoscheman och dessa saknar ofta tydliga sluttider. Stomscheman finns på bredd och de värnpliktiga vet en tid framöver när de kommer att vara lediga i hemmet under helger.

Förbandet måste se över schemadelgivning och tydlighet i dessa med hänvisning till reglemente grund- och repetitionsutbildning (R GURU) som uppmanar befäl att planera och delge värnpliktiga information om tjänst på kasern i lika god tid som för anställd personal.

Resor

Resor med kollektivtrafik till Karlsborg och regementet är generellt sett långa och krångliga även för de som bor relativt nära förbandet. Om värnpliktiga kan anmäla till adjutanterna att de får väsentligt kortare restid med eget fordon har de möjlighet att få milersättning utbetalt för att underlätta resor och förlänga tiden i hemmet under ledighet.

Pliktrådet ser mycket positivt på förbandets förhållningssätt till enkla, korta resor och återhämtning i hemmet under ledighet.

Soldathem

Soldathemmet är välrustat och uppskattat av de värnpliktiga men uttrycker svårigheter i planering då kommunikationen från förbandet är bristfällig vilket förhindrar Soldathemmet från att planera aktiviteter för de värnpliktiga utifrån när de är lediga.

Pliktrådet uppmanar förbandet att förbättra kontakten med soldathemmet för deras förutsättningar att bidra till de värnpliktigas återhämtning, vistelsemiljö och trivsel. Rådet lyfter P7 som ett gott exempel i kontakten och samarbetet mellan Soldathemmet och K 3 som förbandet fördelaktigen kan ta efter.

Avslutning

Vi vill tacka för ett bra besök och bra mottagande med konstruktiva och givande dialoger med både befäl och värnpliktiga. Under rådets andra besök kommer vi att följa upp höstens besök - bland annat åtgärder kring otillåtna frihetsinskränkningar - och informera om värnpliktskongressen.